

UN CONCURS, UNA GUERRA: UNES VIDES

Barbara Bloin

16.000 pessetes, de Manuel Veiga. Direcció: Joan Castells. Repartiment: Anna Güell (Fina), Francesca Piñon (Dolors), Àngels Poch (Soledat), Manuel Veiga (Man) i la veu de Pilar Martínez. Escenografia: Xavier Erra i Xavier Saló. Producció: Teatre Nacional de Catalunya, Projecte T6. Sala Tallers. De l'1 al 20 de març de 2005.

A poc a poc, Manuel Veiga intenta recobrar la memòria històrica col·lectiva. A *Tempesta de neu*, ja hi ensenyava dues maneres de viure la dictadura franquista, la dels que s'hi oposen i la dels que s'hi acomoden. En aquesta ocasió es pregunta per la recepció de les lluites republicanes i l'oblit massa evident que està ocorrent. Com poden afrontar, les noves generacions, la quotidianitat si no poden conèixer la veritat completa del seu passat familiar, regional i fins i tot nacional?

És el dilema de Man, únic home de l'obra, que intenta connectar-se amb la veritat sobre la desaparició del seu avi, de qui no se'n sap res. En aquesta recerca es beneficia de l'ajuda i de l'encoratjament de la seva àvia, la Soledat, dona perduda en els seus records, veritable personatge central de *16.000 pessetes*, que pateix del desinterès i de la desesperació de la seva mare, la Fina. A més de parlar de la memòria republicana, el text tracta del sentiment de culpabilitat, de la necessitat de la generació dels anys seixanta d'anar cap endavant, sigui quin sigui el preu. I sobretot ens parla, de manera més pròxima, del barri de la Barceloneta i del seu germà, el Somorrostro.

La Fina només volia viure. Per això va participar en un programa de ràdio que li permetés guanyar diners per poder fugir del minúscul quart de casa familiar de la Barceloneta. Guanyarà els diners del concurs, responent una pregunta sobre Carmen Amaya —una altra obsessió del Manuel Veiga—, gràcies a la participació d'una protegida de la seva mare, la Dolors, veïna del Somorrostro. I encara que la Dolors en sigui la guanyadora, la Fina marxa amb tots els diners, setze mil pessetes. La Soledat, que s'oposa a aquesta acció de la seva filla, en tindrà remordiments tota la vida. Fina se'n sortirà econòmicament i socialment. Educa tota sola el seu fill, tindrà èxit en la seva vida professional. No obstant això, fracassarà en el terreny personal: mai no tornarà a tenir la comprensió i l'atenció de la seva mare.

Tota l'acció transcorre en el traspass d'una nit de Sant Joan, aniversari de la Soledat, última nit de la seva vida. L'acompanya en aquest aniversari el seu nét. Però la Soledat viu més en els seus records que en la realitat. Com en la majoria de les obres de Manuel Veiga, hi assistim a un joc temporal, unes anades i tornades entre temps real de l'acció i temps passats, subjectius, dependents d'una memòria que pot fallar. I hi apareix una capsa. Un regal de Man per a la seva àvia, una capsa de Pandora que canviarà les seves vides futures en revelar-se un fet del passat. El Manuel, l'estimat marit de la Soledat, no les va abandonar sinó que, com ja ho suposava, va morir lluitant per la República.

A més de l'ambigüitat dels salts entre realitat escènica i records d'uns personatges, presentem aquí altres trets típics de l'obra de Manuel Veiga. Es tracta d'una obra de dones, ho diu l'autor mateix,¹ com gairebé tots els seus escrits: *Tempesta de neu*, *Carrer de l'Oblit*, *Cartones*, *Noche de blanco corsé*, etc. Hi apareixen conflictes d'idees o de desigs. Ocorre en ambients populars. La llengua s'adapta al personatge, català popular o familiar, i hi sorgeixen paraules castellanes segons qui és l'interpret. I no es deixa de banda la importància de l'entorn sociopolític en la vida i els destins dels personatges.

Àngels Poch, magnífica, semblava una àvia de veritat; semblava tenir l'edat de la Soledat; semblava sola, perduda, isolada en els seus records, molt emotiva. El seu joc superava de lluny el de les altres actrius en escena, que no era pas dolent, però sí sobreactuat. Massa freda Anna Güell per fer sentir la complexitat de la personalitat de Fina i de la seva situació. L'odiàrem de seguida. Massa nena i ingènua Francesca Piñon —i això que segons unes intervencions del públic a la trobada² semblava que la seva actuació era perfecta quant a naturalisme i realisme, copiant exactament les accions i les reaccions de les preses barcelonines—. I, parlant de realisme i naturalisme, la posada en escena i l'escenografia també s'han deixat anar en l'excés. La proposta escenogràfica era interessant: en l'escena estava reproduït gairebé de manera exacta un quart de casa, una sala d'estar menjador oberta sobre la cuina, una habitació i un bany. Amb parets ober-

16.000 pessetes, de Manuel Veiga. A la foto Àngels Poch i l'autor protagonistes d'aquest muntatge.
(Teresa Miró)

tes o transparents per facilitar-hi la visibilitat de l'espectador. Un balcó que dóna al carrer des d'on se senten les celebracions de Sant Joan. Un pis minúscul de quaranta metres quadrats on els personatges acostumen a parlar fort d'una habitació a l'altra potser per fer creure que és més ampli del que realment ho és. Però el realisme de l'escenografia hi impedia l'adequació total de l'espectador; fent-lo sentir com un ratolí espiant la memòria d'aquesta dona, un intrús xafardejant. Era una sensació estranya, ja que això és la meta mateixa del teatre, però per bé que ens podíem sentir integrats en la història explicada, a la vegada sentíem rebuig pel que passava a escena. La direcció de Joan Castells respectava les indicacions originals de Manuel Veiga, potser massa. En la trobada a la Barceloneta, el director va justificar-se argumentant que, quan és la primera posada en escena d'un text, se n'ha de respectar la totalitat (diàlegs, didascàlies, proposicions metatextuals) per ensenyar en un primer temps la força de l'obra i que si s'ha d'interpretar ja hi haurà prou temps en el futur.³ Però en aquest cas no era una direcció escènica de Joan Castells, sinó una reproducció exacta del que havia escrit l'autor.

Finalment, una obra de Manuel Veiga on es troben totes les seves preocupacions i ambicions i una posada en escena molt convencional.

NOTES

1. «Los tres personajes femeninos son muy fuertes, y el único hombre que aparece actúa en función de ellas». Manuel Veiga citat per Belén Ginart a *El País*, 27 de febrer de 2005.
2. Trobada amb l'autor; dissabte 5 de març de 2005 després de la funció. Hi assistiren Manuel Veiga, Sergi Belbel (director del projecte T6), Joan Castells, Àngels Poch, Anna Güell i Francesca Piñon.
3. «Dilluns de teatre» a la biblioteca de la Barceloneta La Fraternitat, 7 de març de 2005 a les set de la tarda. Trobada amb Joan Castells i Manuel Veiga.